

Milena Kerndl, Zavod RS za šolstvo

PISAVE PRESTOLNICE KULTURE

TEKMOVANJE IZ SLOVENŠČINE ZA CANKARJEVO PRIZNANJE 2011/12

Tekmovanje, ki je dvignilo veliko prahu v javnosti, je v šolskem letu 2011/12 mladim bralcem ponudilo različnost književnega upovedovanja sveta: najmlajši so brali pravljico in klasično izročilo, osmo- in devetošolci problematske teme. Komisija se je zavedala, da je zlasti pri problemski književnosti večja možnost kritičnih odzivov na izbrano besedilo.

»Tekmovanje iz slovenščine za Cankarjevo priznanje je namenjeno **najboljšim bralcem**, takim, ki ne berejo »naivno«, ampak so se do prebranega zmožni kritično opredeljevati. To pomeni, da ravnanja književnih oseb, jezik, vsebino, sporočilo **kritično vrednotijo** – torej lahko tudi iz »temnih slik« (našega) sveta izluščijo izrazito etično oz. vrednostno držo. Vsaj v sodobni mladinski književnosti je namreč vzorec neposredne vzgojnosti, ki je bil značilen za najstarejšo književnost (»pridni Janezek« in »hudobni Mihec«) presežen: književnost ne deluje več kot zgled ali svarilo, ampak kot problem, o katerem je treba razpravljati v skupini, **v neposrednem pogovoru med mladimi bralci samimi in seveda pod vodstvom usposobljenega mentorja branja**. Komisija zaupa učiteljem slovenščine, saj jim problemske teme niso neznanca: berejo knjige Janje Vidmar in še mnoge druge, se pogovarjajo o najhujših stiskah sodobnega najstnika, ki jih literatura zajema – od anoreksije, AIDS-a, nasilja v družini, ksenofobije, vse do narkomanije in samomora – naloga književnosti je med drugim tudi ta, da bralcem zastavlja vprašanja in v njih spodbuja razmislek o svetu, v katerem živimo – in v katerem so tudi pretepeni, bolni, ponižani, nesocializirani, uporniški in tudi postreljeni ljudje. Bralčeva občutljivost za stiske drugega pa je prav podlaga za **vzgojnost**« (Saksida, 2012)¹.

Kako so mladi bralci doživeli, razumeli in ovrednotili izbrana besedila, lahko preberete v prilogi, kjer objavljamo najboljše spise z državnega tekmovanja.

Izbor besedil za Cankarjevo tekmovanje (za učence od 2. razreda osnovne

šole do 4. letnika srednje šole) opravlja Državna komisija za tekmovanje iz slovenščine za Cankarjevo priznanje, imenovana pri ZRSŠ. Poleg članov Predmetne skupine za slovenščino na ZRSŠ jo sestavljajo še univerzitetni strokovnjaki in **učitelji praktiki**, ki poučujejo na vseh stopnjah izobraževanja.

Komisija se vsako leto zelo skrbno pripravi na izbiro besedil. Zbira različne predloge, tudi predloge učiteljev slovenščine v spletni učilnici, jih presoja, nato pa na sklepni seji določi knjige, ki so podlaga za tekmovanje.

Za krovni naslov tekmovanja v šolskem letu 2011/12 je izbrala **Pisave prestolnice kulture**, v povezavi z *Evropsko prestolnico kulture* (Maribor 2012). Komisija je v izbor uvrstila zelo različne avtorje in njihove pisave: realistične in pravljичne, klasične in sodobne, problemske in razpoloženjsko lirične.

Za preverjanje bralne zmožnosti ter zmožnosti pisanja spisa/eseja, poveznega z izbranim književnim besedilom ter priporočeno dodatno literaturo, so učenci/dijaki brali naslednja besedila:

Osnovna šola

2., 3. razred: **Kajetan Kovič: Maček Muri** (katerakoli izdaja) in še **ena** pravljica **po izbiri šole/mentorjev** (npr. **Kajetan Kovič: Mačji sejem** ali

Maja Brodschneider Kotnik: Čevljarček)

4., 5. razred: **Feri Lainšček: Mislice** (Murska Sobota, Franc-Franc) in še **ena** krajša zbirka ljudskih pravljic **po izbiri šole/mentorjev**

6., 7. razred: **Lovro Kuhar – Prežihov Voranc: Solzice** (katerakoli izdaja) in še **ena** krajša zbirka avtobiografskih ali realističnih kratkih pripovedi **po izbiri šole/mentorjev**

8., 9. razred: **Makuc, Andrej (2001): Oči** (Ljubljana, Cankarjeva založba) in še **eno** problemsko realistično besedilo avtorjev s področja Evropske prestolnice kulture **po izbiri šole/mentorjev** (npr. **Predin, Andrej (2007): Na zeleno vejo**, Ljubljana, Modrijan)

Srednja šola

- dijaki 1. in 2. letnika – gimnazijski programi
- dijaki 1. in 2. letnika – srednji strokovni programi
- dijaki 1., 2. in 3. letnika srednjih poklicnih šol

Štefan Kardoš: Rizling polka (Maribor, Litera) in

Miško Kranjec: Povest o dobrih ljudeh (katerakoli izdaja)

- dijaki 3. in 4. letnika – gimnazijski programi
- dijaki 3. in 4. letnika – srednji strokovni programi oziroma
- 1. in 2. letnika – poklicno-tehniški programi

Drago Jančar: To noč sem jo videl (Ljubljana, Modrijan) in

Dušan Šarotar: Nostalgija (Murska Sobota, Franc-Franc)

Šolskega tekmovanja iz slovenščine za Cankarjevo priznanje, **ki je bilo 8. 12. 2011**, se je udeležilo **35.002** tekmovalcev, največ v zgodovini tekmovanja, in sicer iz 603 slovenskih osnovnih in srednjih šol. Pri pripravi tekmovalcev

¹ Saksida, I., 2012: »Nikdar nisem razumel, zakaj smo tako revni« ali Branje na lastno odgovornost. *Esej o tabujih, vrednotah in pogovoru*. Objavljeno na spletni strani Zavoda RS za šolstvo – Cankarjevo tekmovanje.

je sodelovalo 3863 mentorjev, **bronasta priznanja** pa je prejelo **13.991** tekmovalcev.

Na **področno** tekmovanje, ki je bilo **26. januarja 2012**, se je uvrstilo **1917** učencev 8. in 9. razreda OŠ ter srednješolcev, podeljenih pa je bilo 763 srebrnih priznanj. (Učenci od 2.-7. razreda tekmujejo samo na šolski ravni).

Šole, ki so organizirale področna tekmovanja:

OŠ Zreče
OŠ Polzela
Srednja ekonomsko-poslovna šola, Koper
Srednja gostinska in turistična šola, Radovljica
OŠ Prežihovega Voranca, Jesenice
OŠ Ivana Cankarja, Vrhnika
OŠ Mirana Jarca, Ljubljana
OŠ Spodnja Šiška, Ljubljana
OŠ Vižmarje-Brod, Ljubljana
OŠ Janka Glazerja, Ruše
OŠ Mladika, Ptuj
OŠ Sladki Vrh
OŠ Gornja Radgona
OŠ Franceta Bevka, Tolmin
Ekonomška šola Novo mesto
OŠ Brežice
OŠ Mežica

Na **državnem** tekmovanju, ki je bilo 17. 3. 2012, je sodelovalo 233 tekmovalcev. Potekalo je v **OŠ Spodnja Šiška v Ljubljani** in **OŠ Tabor I v Mariboru**. Zlata priznanja je osvojilo 140 tekmovalcev iz vseh tekmovalnih skupin.

Spise učencev in eseje dijakov z državnega tekmovanja je ovrednotila Državna komisija in izbrala najboljše med njimi:

Tekmovalna skupina	Ime in priimek tekmovalca/tekmovalke	Šola	Mentorica
1. A skupina (8. razred)	Tina Telban Stoilkovič	OŠ Cvetka Golarja, Škofja Loka	Nataša Vrhovnik Jerič
1. B skupina (9. razred)	Iza Košir	OŠ Ivana Groharja, Škofja Loka	Olga Koplan
2. A (1., 2. letnik gim.prog.)	Katarina Belcer	ŠC Rogaška Slatina	Milena Ogrizek
2. B (1., 2. letnik SSI)	Helena Košec	Poslovno-komercialna šola Celje	Helena Muha
2. C (1., 2., 3. letnik PTI)	Mojca Brezovnik	Srednja šola za gostinstvo in turizem Celje	Vid Burnik
3. A (3., 4. letnik gim. prog.)	Nastja Jagodic	Gimnazija Jesenice	Nataša Kozelj
3. B (3., 4. letnik SSI; 1., 2. letnik PTI)	Klemen Brinovšek	Srednja šola za farmacijo, kozmetiko in zdravstvo, Ljubljana	Lidija Golc

Uradni rezultati tekmovanja in najboljši spisi so objavljeni v ARHIVU tekmovanja za 2011/12, in sicer na <http://www.zrss.si/default.asp?rub=5661>.